

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ЯК МАРКЕРИ КАТЕГОРІЇ ЕМОТИВНОСТІ У КОНТЕКСТІ МОВОТВОРЧОСТІ МАРІЇ МАТІОС

PHRASEOLOGIES AS MARKERS OF THE CATEGORY OF EMOTIONALITY IN THE CONTEXT OF MARIA MATIOS LANGUAGE

Кемінь У.В.,

*orcid.org/0000-0002-4433-0306**аспірантка кафедри сучасної української мови**Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

У статті представлені результати дослідження функціонування фразеологічних одиниць у художньому дискурсі, бо саме в тексті фразеологізми проявляють свої емоційно-експресивні та оцінні конотації. Розглянуто основні підходи до проблеми вербалізації емоцій та почуттів одиницями фразеологічного рівня для створення психологічного портрету героїв, творенню образів та сюжету, а також опису навколишнього середовища та місцевого колориту у творах Марії Матіос.

Багатогранність емоційної сфери людини детермінує різноаспектність феномену емотивності художнього тексту, розглянутого на прикладі творів Марії Матіос («Майже ніколи не навпаки», «Солодка Даруся», «Нація»). Основною метою пропонованої статті є функційний потенціал фразеологізмів у творах буковинської письменниці з'ясувати їхню роль у створенні категорії емотивності. Акцентовано увагу на фразеологічних одиницях, що виражають негативне або позитивне ставлення до суб'єкта (об'єкта) мовлення. Встановлено, що емоційно забарвлена лексика пов'язана із внутрішніми переживаннями людини, тобто психоемоційними факторами, та передає її суб'єктивне сприйняття реальності. Через фразеологічні одиниці яскраво виражається ставлення мовця до дійсності, передається багатогранна гама емоцій – співчуття, зневаги, переживання, тривоги та ін. Доведено, що письменниця не просто доречно використовує фраземи у своїх творах, а й досить часто видозмінює їхню форму, конкретизуючи, таким чином, значення усталених висловів. Результатом цього посилюється динаміка експресивності та національного колориту, увиразнюється авторське мовлення чи поглиблення характеристики персонажів. У результаті аналізу, приходимо до висновку про те, що в плані вираження і передачі людських емоцій та почуттів фразеологічні одиниці здатні точніше й глибше виразити розмаїтий емотивний спектр.

Ключові слова: емотивність, емоційність, класифікація емоцій, фразеологічні одиниці, художній дискурс, Марія Матіос.

The article presents study results of the phraseological units in artistic discourse functioning, as it is in the text that phraseology manifests, its emotionally expressive and evaluative connotations. The main approaches to the problem of verbalization of emotions and feelings by units of phraseological level to create a psychological portrait of the characters, creating images and plots, as well as describing the environment and local colour in the works of Maria Mathios.

The diversity of the emotional sphere of man determines the diversity of the phenomenon of emotionality of the literary text, considered on the example of the works of Maria Mathios ("Hardly Ever Or Otherwise", "Sweety Darusya", "The Nation"). The main purpose of the proposed article is the functional potential of phraseology in the works of the Bukovinian writer to find out their role in creating a category of emotionality. Emphasis is placed on phraseological units that express a negative or positive attitude towards the subject (object) of speech. It has been established that emotionally coloured vocabulary is related to a person's inner experiences, ie psycho-emotional factors, and conveys his subjective perception of reality. Phraseological units clearly express the speaker's attitude to reality, convey a multifaceted range of emotions – compassion, contempt, experience, anxiety, and others. It is proved that the writer not only uses phrases appropriately in her works but also quite often changes their form, thus specifying the meaning of established expressions. As a result, the dynamics of expressiveness and national colour are enhanced, the author's speech is emphasized or the characterization of the characters is deepened. As a result of the analysis, we conclude that in terms of expression and transmission of human emotions and feelings, phraseological units can more accurately and deeply express a diverse emotional spectrum.

Key words: emotionality, emotionality, classification of emotions, phraseological units, artistic discourse, Maria Mathios.

Постановка проблеми. Антропоцентрична спрямованість лінгвістичних студій спонукає вчених досліджувати мовну систему в аспекті вивчення людини як носія різних інтенцій та емоцій, виокремлювати науку категорійних величин, зокрема її емотивності, як складниками якої слугує емотивний тон, оцінність, інтенсивність та тональність. Емотивність як лінгвістична категорія може виражати переживання людини через одиниці мови

й мовлення. Реалізації емоцій сприяє особливий набір емоційно-забарвлених лінгвістичних засобів, серед яких важливе місце належить фразеологічним одиницям саме вони слугують важливим складником мовної картини світу й передбачають визначення загальнонародного та індивідуально-авторського в мовотворчості письменника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури засвідчує, що в сучас-

ній лінгвістиці накопичено чималий доробок, присвячений дослідженню емоцій у тексті. Особливо варто наголосити на розвідках таких лінгвістів, як Ю. Апресян, Н. Арутюнова, А. Вежбицька, О. Вольф, С. Шабат-Савка, В. Шаховський, В. Шинкарук та ін.. На думку вчених, беземоційних текстів не буває, особливо у художньому дискурсі, адже будь-який текст може певним чином впливати на свідомість та поведінку адресата мовлення (читача).

Цілком переконливою виглядає думка Ю. Апресяна про те, що «емоційна система є однією з найскладніших систем людини, оскільки в появі, розвитку і вияві емоцій беруть участь практично всі інші системи людини – сприйняття, фізіологічні реакції, інтелект, фізичні системи (моторика, що охоплює міміку) і навіть мова» [1, с. 51].

Погоджуємося з позицією С. Шабат-Савки, яка стверджує, що «емоційність відображає поведінку суб'єкта комунікації в конкретний момент мовлення, тому характеризує передусім живе, динамічне, уснорозмовне мовлення» [14, с.114].

Водночас якщо говорити про фразеологічні одиниці, то вони є невичерпними мовними засобами, у яких містяться ментальні й національні вираження емоцій щодо певних реалій. Як зауважує І. Голуб, «естетична роль фразеологічних одиниць у художній літературі, зумовлена їх природною образністю й емотивністю, а також умінням автора відібрати потрібний матеріал і ввести його в текст, підпорядкувати авторському задумові» [4, с. 203]. Безсумнівно, фразеологізм – окремий мовний феномен, якому притаманна емоційно-експресивна забарвленість, що збагачує наше мовлення, робить його колоритним, емоційним, виразним.

Сьогодні в лінгвістиці надзвичайно актуальним є дослідження питання функціонування фразеологічних одиниць у художньому дискурсі, адже в тексті фразеологізми реалізують свої емоційно-експресивні конотації, слугують присутнім маркером емотивності. Творчість Марії Матіос зумовила появу багатьох досліджень, у яких висвітлено особливості її індивідуально-авторського стилю. Проте, на нашу думку, проблема фразеологічного складу ідіостилю письменниці висвітлена недостатньо, що і стало предметом окремої наукової розвідки.

Постановка завдання. На думку мовознавців, фразеологія найяскравіше передає емоційне вираження висловлювання. Мета статті – визначити функційний потенціал фразеологізмів у контексті мовотворчості Марії Матіос, з'ясувати їхню роль у створенні категорії емотивності.

Виклад основного матеріалу. У психології під емоційними станами розуміють такі психічні стани, які виникають у процесі життєдіяльності людини і визначають рівень інформаційно-енергетичного обміну та спрямованість поведінки. Дискусія навколо проблеми класифікації емоцій наявна впродовж багатьох століть. Створити універсальну класифікацію емоційних станів намагались багато вчених, зокрема: А. Вежбицька, Б. Додонов, К. Ізард, Є. Ільїн, П. Екман та ін. кожен з них обґрунтував свою теорію.

Так, К. Ізард розуміє емоцію як почуття, що мотивує, організовує і спрямовує сприйняття, мислення та діяльність; емоція мотивує, керує мислячою та фізичною діяльністю, регулює та фільтрує сприйняття [8, с. 34]. Вчений запропонував класифікацію, згідно з якою виокремив 12 базових емоцій на основі таких критеріїв, як наявність виразних та специфічних нервових субстратів, прояв за допомогою виразної та специфічної міміки, створення виразного усвідомлюваного переживання, поява в результаті еволюційно-біологічних процесів. До базових емоцій належать: емоція інтересу, емоція радості, емоція подиву, емоція печалі, емоція гніву, емоція огиди, емоція зневаги, емоція страху, емоція сорому, емоція збентеження, емоція провини та емоція любові [8, с. 378].

Інші емоції є похідними (вторинними) від змішування базових емоцій. Одну з найбільш повних класифікацій вторинних емоцій запропонував Б. Додонов:

- 1) альтруїстичні емоції – переживання, зумовлені потребою в допомозі, бажання приносити людям радість, підтримку, турботу;
- 2) комунікативні емоції – бажання спілкуватися, ділитися думками та переживаннями;
- 3) глоричні емоції – прагнення здобути визнання, почуття гордості, почуття задоволення собою, своїми успіхами;
- 4) практичні емоції – викликані діяльністю, змінами у ході роботи, успішністю та неуспішністю, бажання досягнути успіху в роботі, почуття напруження, задоволення від того, що робота вже зроблена;
- 5) пугнічні емоції – жадоба до боротьби, почуття ризику, рішучість;
- 6) романтичні емоції – прагнення до незвичайного, доброго, почуття таємничого, містичного;
- 7) гедоністичні емоції – пов'язані із задоволенням потреби в тілесному і душевному комфорті [7, с. 445].

Згідно з поглядом А. Вежбицької, усе різноманіття емоцій можна звести до універсаль-

них та вроджених, що притаманні всім людям. Керуючись такими підставами, дослідниця доводить, що «деякі емоції є у всіх культурах (радість, сум), для деяких емоцій характерний певний вираз обличчя (огида, подив), а деякі емоції збільшують шанси на виживання (страх, біль) [2, с. 38]. Вчена класифікує типи емоцій у такий спосіб:

1) емоції, пов'язані з поганими речами (смуток, нещастя, горе, сум, відчай);

2) емоції, пов'язані з гарними речами (радість, щастя, задоволення, захват, збудження);

3) емоції, пов'язані з людьми, які зробили погані вчинки, викликають негативну реакцію (ярість, злість, гнів, лють, божевілля);

4) емоції, пов'язані із самооцінкою (каяття, провина, сором, приниження, зниковілість, гордість, тріумф);

5) емоції, пов'язані із ставленням до оточуючих (кохання, ненависть, повага, жаль, заздрість).

За класифікацією Є. Ільїна, визначаються такі емоції, як: комунікативні емоції (радість), інтелектуальні емоції (здивування, почуття гумору), емоції очікування (тривога, страх), фрустраційні емоції (розчарування), емоційний стан, який виникає в процесі діяльності людини (стрес, сум) [9, с. 283].

Наведені класифікації емоцій свідчать про те, що в сучасній науці немає єдиного критерію щодо поділу емоцій. Проаналізувавши різні класифікації емоцій та почуттів можна прийти до висновку, що всі вони взаємодоповнюють одна одну. За спостереженнями дослідників, на мовному рівні емоції (психологічна категорія) трансформується в емотивність (мовна категорія). Тобто емоційність – психологічна категорія, яка відображає психічний стан людини, а емотивність – лінгвістична категорія, що виражає емоції вербально.

Цілком слушно зауважує В. Шаховський, що емотивність – це «характерна для мови семантична здатність виражати системою своїх засобів емоційність як факт психіки, відображені в семантиці мовних одиниць соціальні та індивідуальні емоції» [12, с. 24]. Дослідник також зазначає, що емотивність – це «емоційність у мовному значенні, тобто чуттєва оцінка об'єкта, вираження мовними чи мовленнєвими засобами відчуттів, настроїв, переживань людини» [12, с. 153].

На думку Я. Гнезділової, емотивність є мотивованою, задалегідь спланованою експресивною мовленнєвою діяльністю, ретельно продуманою у плані вибору мовних засобів і мовленнєвих стратегій і тактик, розрахованих на емоційний вплив адресата [5, с. 17].

Зокрема вона властива фразеологічному рівню мовної системи, адже фразеологічні одиниці як найменування реалій пропущені крізь призму психоемоційного стану людини. Такої думки дотримується і О. Добриднева, яка зазначає, що «саме фразеологізми характеризуються спроможністю опосередковано, образно, а відповідно і експресивно позначити якості соціально-психологічного життя людини, а також надавати цим якостям значеннєву позитивну і негативну оцінку» [6, с. 99].

Цілком переконливою виглядає думка С. Шабат-Савки про те, що «фразеологізовані комунікати становлять індивідуально сформовані ідіоматичні побудови, особливі формули-реалії, специфічні маркери національної мови, які потужніше та яскравіше увиразнюють інтенції мовця, оприявлюють релевантні ознаки українського менталітету та мовної ідентичності» [13, с. 366].

М. Гамзюк зазначає, що «емотивність може виникати внаслідок суспільного ставлення до об'єкта номінації, вона може бути наслідком входження до складу фразеологізмів емотивно маркованих слів чи синтаксичних конструкцій у результаті, у результаті алогічного поєднання емотивно нейтральних мовних одиниць, у тому числі одиниць, що належать до різних функціональних стилів, унаслідок дії фонетичних чинників (інтонації, алітерації, асонансу), опису емоційогенних ситуацій [3, с. 32].

Безперечно, у своїх творах Марії Матіос порушує складні моральні та екзистенційні питання, що створює яскравий психологізм її мовотворчості, увиразнює проблему самотності індивіда. Фразеологічний фонд ідіостилю Марії Матіос формують як загальноприйняті, кодифіковані фразеологічні одиниці, про що свідчить Словник фразеологізмів української мови, так і етномарковані, що фіксують лише на Буковині та передають дух народної мови.

До фразеології зараховують ідіоми, фразеологічні сполучення, фразеологічні єдності і стійкі вирази (прислів'я, крилаті вислови тощо). Спостерігаючи за психоемоційними станами персонажів художніх текстів Марії Матіос можна сформувати такі тематичні групи фразеологічних одиниць:

Фразеологічні зрощення, ідіоми – абсолютно неподільні фразеологічні одиниці, значення яких не впливає зі значень їх компонентів [10, с.145]: **байдики бити** – ледарювати, напр.: *Хто тут байдики бив? Я чи ти?* [16, с.32].

Фразеологічна єдність – результат образного метафоричного переосмислення словосполу-

чення. «Здебільшого це вирази, які складаються зі слів конкретного значення та мають помітне експресивне забарвлення» [10, с. 152], як-от: **кров з молоком** – здоровий, рожевий, рум'яний [11, с. 80]; *Парасочка біленька, кров з молоком...* [15, с. 97]; **дати ногам волю** – тікати, швидко бігти [10, с. 22]: *Бо полінуєшся встати, коли другий півень запис, припізнишся ногам дати поля – і вже, дивись, якась біда (зведениця, вдовиця, байстриця чи чортиця) перейде тобі дорогу* [17, с. 32].

Фразеологічні сполучення – фрази, умотивовані прямим значенням [10, с. 159], як-от: *Бо не штука – мати голову на плечах, а думати, що то баняк* [15, с. 97]; **Головою треба думати**, а як думаєш ногами, то хай голова страждає [16, с.195]; *До сьогодні Михайло плюнув би в очі любому, хто посмів би сказати криве слово про його Матронку...* [16, с. 168].

Фразеологічні вирази – це стійкі поєднання слів, які не мають цілісного значення. До них належать прислів'я, приказки, крилаті слова, мовні кліше, напр.: *Недурно кажуть: півсвіту скаче – півсвіту плаче* [15, с. 153]; **Яке їхало – таке здибало**, – тискали плечима в селі молодці... [16, с. 69].

За нашими спостереженнями, фразеологічні одиниці, що називають або виражають ту чи ту емоцію, зберігають усі лінгвістичні знання про навколишній світ. Фразеологічні одиниці характеризують передусім людину, її почуття, емоційний стан тощо. У мовотворчості Марії Матіос це здебільшого спектр емоційно-оцінних інтенцій негативного характеру.

Зокрема, щоб зрозуміти специфіку емоції **страху**, авторка описує експресивну поведінку й специфічне переживання своїх персонажів, пропонує такі фраземи, напр.: **волосся дибом стає** «кому-небудь стає дуже страшно» [11, с. 22]; *...Від такої картини у людей, здавалося, волосся також ставало дибки, бо деякі чоловіки раз по раз пригладжували простоволосі голови долонями* [16, с.183]; **заходить зашпорами** «з'являється відчуття поколювання, гострого болю» [11, с. 55]; *Люди втікають від туги, яка заходить зашпорами в душу, як тільки очі вихоплюють хрест* [16, с.51]; **згортатися равликом** «дуже боятися чогось», напр.: *Але щоразу, коли Даруся наближається до могилки, душа її також згортається равликом від страху, що її зараз зустріне мертва – без татового голосу – тиша* [16, с.52]; **дрижаки б'ють (дрож пробирає, проймає)** «хто-небудь дрижить від страху, хвилювання» [11, с.46]; *Мариньку б'ють дрижаки, ніби в гарячці* [Мннн

с.140]; *Але його біла дрож при згадці про Анну* [15, с. 193].

Емоція **тривоги** слугує комбінацією чи шаблоном різних емоцій (страх, печаль, сором і провина), кожна з яких впливає на соціальні стосунки людини, її соматичний стан, сприйняття, думки й поведінку [8, с. 286]. Душевний стан героїв як наскрізний мотив мовної картини світу Марії Матіос супроводжується вживанням фразеологізмів, як-от: **мурашки бігають** «про відчуття страху, хвилювання, переживання» [11, с. 105]; *А вона чула, як її тіло вкривають мурашки...* [17, с.72]; **бухнула кров у голову** «стан сильного хвилювання, збудження» [11, с. 81]; *З порогу захлинувся словами «Мамо, тато!!!», вона вчула, що бухнула кров у голову. Так, ніби хто вдарив у тім'я* [17, с.149]; **серце обривається** «хто-небудь дуже хвилюється, відчуває тривогу» [11, с. 168]: *Серце їй вилітає з грудей, але Петруня притискає його лівою рукою, а тоді зверху накриває ще й правою* [15, с. 106]. Як бачимо, змальовуючи душевний неспокій героїв образністю, емоційністю виразів, письменниця має на меті донести до читача свій задум, зумовлений очікуванням загрози чи небезпеки.

Коли йдеться про емоцію **горя**, то часто посилюються на взаємодію печалі, депресії з іншими афектами. У мовостилі М. Матіос зафіксовано функціонально значущі фразеологічні одиниці, що репрезентують емоційні переживання, зокрема: **розривати груди** «завдавати болю, переживати, страждати», напр.: *...і страх, і подив, і млість щоразу дужче й дужче розривали їй груди* [17, с. 157]; **темніє в очах** «втрата ясності, сприйняття від перенапруження, хвилювання» [11, с. 61]; *напівпритомна млість розливається їй від грудей до самого лона. Аж темніє в очах* [17, с. 160]; **кров вдарила в лице** «стан сильного хвилювання, збудження» [11, с. 81]; *Ну, так, якби жива була й напудилася чогось – та й кров їй ударила в лице* [15, с. 240].

Відчай вербалізують фразеологізми типу: **рвати волосся на голові** «впадати у великий відчай, розпач» [11, с.73]: *...як упізнав тата Василя, що рвав на собі волосся, й малого Миколайчика, який хукав на мамині руки...* [15, с. 80]; **хапається за голову** «бути у відчаї, розпачі» [11, с. 58]: *Люди в селі часом роблять таке, що навіть Даруся хапається за голову...* [16, с. 12]; **битися кулаками в голову** «бути у відчаї, розпачі» [11, с. 29]: *То вона бралася рвати на собі волосся. То билася кулаками в голову. Намагалася витиснути з грудей ридання* [17, с. 144].

На позначення емоції **гніву** у творчості М. Матіос можна виокремити такі фразеологічні

одиниці: **дути губи** «сердитися, ображатися» [11, с. 38]: *«Дітей чучкають та губи дують, що Павлові мастку нібито більше дісталося від батька»* [17, с. 53]; **дивитися вовком** «виявляти неприязне, вороже ставлення до кого-небудь» [11, с. 197]: *...охочим приступити до ріки саме в цьому місці, звідки Михайло дивиться вовком...* [16, с. 127]; **в душі закипає** «надмірно хвилюватися від припливу якогось почуття (гніву, незадоволення, роздратування тощо)» [11, с. 67]: *... вона чує, як закипає в ній злість... як він розказував тому хижому чоловікові у воєнній формі про «Січ»...* [16, с. 96]; **іскри з очей** уживають «для підкреслення чийогось гніву» [11, с.61]: *Червоні іскри немилосердно скакали перед очима – і він думав, що то дурна кров уже заливає мозок, і хотів чимивидше звільнитися від її жару, щоб не вмерти отут, на Матрончиних очах* [15, с. 169]; **кров заливає** «хто-небудь перебуває в стані сильного збудження, гніву, обурення» [11, с. 81]: *...чоловікові мутить розум від підозри жінки в зраді. Ані нагла кров, що заливає людині мозок під час боли-хвороби, ні фізичний біль... як одна дрібна, як блоха, і гостра, мов кинджал, думка, що його жінку знає інший...* [16, с. 167]

Емоція **сорому** на нейронному рівні пов'язують із фізіологічним атрибутом, сором'язливістю, як-от: **жар пашить в обличчя** «хто-небудь червоніє від ніяковості, сором'язливості» [11, с. 291]: *Іларій також намагався не зустрічатися з нею очима: таємний і страшний жар пашив з її обличчя* [15, с. 197]. Так, на психологічному рівні її активацію вбачають у зіткненні з ситуацією, де особисте виставлене на осуд, напр.: **совість мучить** «хто-небудь відчуває гризоту, сором за свою провину, несправедливість» [11, с. 675]: *...А тебе колись буде мучити совість, що ти могла допомогти мені* [15, с.164]; **опускати очі** «відвертатися, не дивитися на кого-небудь від ніяковості, сорому» [11, с. 123]: *Висмоктані дїтьми, та ще не зовсім обвислі груди дивляться їй у мокрі ноги, ніби ї собі опускають очі від жалю, сорому чи страху* [17, с. 148]; **язик не повертається** «хто-небудь не наважується, соромиться, боїться сказати спитати щось [11, с. 123]: *Чи обернувся би їй язик у роті на «ти», як Іван (ведмеді би були його роздерли!) – старіший від її тата?* [17, с.97].

Варто зауважити, що в зображенні життєвих конфліктів ми помічаємо в мовленні персонажів фразеологічні одиниці – лайки: **шляк би трафив** уживають «для вираження крайнього незадоволення або обурення комусь при обуренні, досаді» [11, с. 200], напр.: *...шляк би го був тра-*

фив ще в моїй утробі, як мені дні коротає тою горілкою, згорів би був, дай Боже... [16, с.29]; *Або я дурний, або всі ми такі, шляк би його був трафив ще до народження!* [15, с.56]; **холера його знає** «(не знати нічого), уживають для вираження незадоволення, гніву»: *Холера його знає, що за народ пішов, – далі бурчала Марія Герасимівна...* [15, с. 203]; *А то ж не невістки – а холера знає, що за насіння!* [15, с. 41]. У своїх творах авторка застосовує діалекти, що їх уживають на певній території, унаслідок чого змальовує передусім знижено-просторічне забарвлення мови героїв: **тримай дямбу на заперті** «дямба» (зневаж.) – рот, уживають «для вираження заборони говорити», напр.: *Иди, стара курво, до хати, вари чоловікові кулешу і тримай дямбу на заперті!* [16, с. 74].

До фразеологічних одиниць з позитивною семантикою, відносно конструкції, що виражають емоцію **радості**, як-от: **зм'якнути серцем**, «викликати у кого-небудь почуття доброти, лагідності, розчулювати когось» [11, с.120], напр.: *А він тоді зм'якнув серцем від жалісливого флинькання своєї одиначки...* [17, с.87]; *Тоді вона впала в ноги другові «Березі» й просила так, що від її слів міг зм'якнути камінь* [15, с. 124]; **скинути камінь з душі** «стало легко, спокійно, хтось заспокоївся» [11, с. 74]: *І скине камінь із душі* [17, с.163]; **усмішка до вух** «сміятися щиро, від душі, широко розкриваючи рот» [11, с.162]: *Дорогий пане-товаришу! – казав достріч Кирило чи то малому, чи то старому – і відкрита усмішка тягнулася йому до самих вух...* [17, с.163].

Не можна залишити поза увагою звертально-вокативні конструкції до найвищих субстанцій, які увиразнюють інтенцію мовця, установлюючи таким чином доброзичливу атмосферу комунікації: **слава Богові** уживають «для вираження задоволення, полегшення» [11, с.103], як-от: *Слава Богові, вона здорова – як цвах!* [17, с.100]; *«Слава Христові-Богові, що вертають живі-здорові, – запізно відповіла Василящучці та й подалася в хату, не бажаючи продовжувати розмову»* [17, с.114]; **дай Боже, дякувати Богу** «уживають у значенні на щастя» [11, с. 45]: *Дай, Боже, вам добре здоров'я і файну любку!* [15, с.11]; *Дякувати Богу, що в світ не вивезли, як лише всунулися в наші гори* [15, с. 8]; *Дякувати Богу, живий-здоровий Іван Варварчук якоїсь-то весняної днини щодуху вертався із війни додому...* [17, с.17]. Вказані фразеологізми створюють добродушний настрій, надають мові творів невимуженості, колорит простоти, фамільярності, передають дух народної мови.

Висновки. Отже, у процесі дослідження було встановлено, що фразеологічні одиниці слугуючи носіями образного значення, характеризують інтенсивність емоційних станів, виражають специфіку національного сприйняття і пізнання реальної дійсності мовного соціуму. У мовотворчості Марії Матіос фіксуємо чітко підібрані фразеологічні одиниці здатні оживити мовлення, надати йому емоційно-експресивного відтінку. Висока майстерність письменниці значною мірою зображує емоційно-почуттєві, психіко-вольові якості своїх персонажів. Варто зау-

важити, що у творчості письменниці найбільша кількість фразеологічних одиниць із негативною конотацією. Це здебільшого стійкі сполуки, які є животворчим виразником неповторного ідіолекту письменниці, яка розкриває характер своїх героїв через мову, і чим чіткіший фразеологізм, тим влучнішою виходить характеристика персонажа, який його використовує. Перспектива подальших досліджень полягає у необхідності вияву особливостей реалізації категорії емотивності у мовотворчості Марії Матіос мовними засобами синтаксичного рівня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Апресян Ю. Д. Интегральное описание языка и системная лексикография. Языки русской культуры. 1995. 472 с.
2. Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков. Москва: «Языки русской культуры», 1999. 780 с.
3. Гамзюк М. Емотивність фразеологічної системи німецької мови (досвід дослідження в синхронії та діахронії): автореф. дис. ... канд. філол. наук: Київ, 2001. 38 с.
4. Голуб И. Б. Стилистика современного русского языка Высшая школа, 1986. 203с.
5. Гнезділова Я. Емоційність та емотивність сучасного англomовного дискурсу: структурний, семантичний і прагматичний аспекти : автореф. дис. канд. філол. наук: Київ, 2007. 20 с.
6. Добрыднева Е. Л. Фразеологические средства и способы вербализации эмоциональных концептов в языке и речи. Проблемы вербализации концептов в семантике языка и текста: Материалы Международного симпозиума. Перемена, 2003. С. 97 – 108.
7. Додонов Б И. Классификация эмоций при исследовании эмоциональнойнаправленности личности. Вопросы психологии. 1975. № 6.
8. Ізард К. Психологія емоцій: Пер. з англ. Київ, 2000. 464 с.
9. Ильин Е.П. Эмоции человека СПб.: Питер, 2008. 784 с.
10. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови : [навч. посібник] : Знання, 2007. 494 с.
11. Фразеологічний словник української мови / Ужченко В. Д., та ін. Освіта, 1999. 224 с.
12. Шаховский В.И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. Воронеж: ВГУ, 1987. 191 с.
13. Шабат-Савка С.Т. Фразеологізовані питальні комунікати в діалогічному дискурсі. Науковий вісник УжНУ Серія: Філологія. Випуск 2(44), 2020 С. 366 – 372.
14. Шабат-Савка С. Т. Категорія комунікативної інтенції в українській мові: [монографія]. «Букрек», 2014. 421 с.
15. Матіос М. Нація: Видання шосте, Львів: ЛА «ПІРАМІДА», 2018. 256с.
16. Матіос М. Солодка Даруся: [укр. та рос. м-ми; перекл. на рос. м. Є. Марінічевої, С. Соложенкіної]. Львів: ЛА «ПІРАМІДА», 2010. 424 с.
17. Матіос М. Майже ніколи не навпаки: Видання третє. Львів: ЛА «ПІРАМІДА», 2018. 176 с.